

Nieuwsbrief Slim Landgebruik

Dit is de tweede nieuwsbrief van het onderzoeksprogramma Slim Landgebruik. Het programma is opgestart naar aanleiding van het Klimaatakkoord, waarin is besloten tot een jaarlijkse vastlegging van 0,5 Mton CO₂-equivalenten in de Nederlandse minerale landbouwbodems vanaf 2030. Deze nieuwsbrief is bestemd voor alle partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van dit klimaatdoel. Hierin leest men verdiepende informatie over de voortgang en uitkomsten van het onderzoeksprogramma rondom het vasthouden en opslaan van koolstof in de bodem. Deze informatie is als aanvulling op de informatie op onze website.

Geschreven door: Alice Blok (CLM), Edo Dijkman (CLM), Gera van Os (Aeres Hogeschool) en Tomek de Poni (WUR).

Kennis over koolstofvastlegging wordt pas nuttig als het wordt gedeeld en gebruikt in de dagelijkse landbouwpraktijk. De kennis uit het programma Slim Landgebruik wordt o.a. gedeeld op de website en is kernachtig samengevat in de zogenaamde CO₂Bodem Tabel. Deze tabel staat ook centraal op de Stakeholder bijeenkomst op 10 november 2021. Boeren worden betrokken bij de onderzoekprojecten en voor erfbetreders worden diverse cursussen verzorgd. In deze nieuwsbrief laten we kennisgebruikers aan het woord over wat ze ervan vinden.

Vakmanschap: de manier om boeren te enthousiasmeren

Vandaag zijn we in gesprek met Hendrik Hoeksema met ZLTO-bestuurder. Hij heeft o.a. de onderwerpen kennis en innovatie, klimaat, kringlooplandbouw en biodiversiteit in zijn portefeuille. Centrale vraag in ons gesprek met Hoeksema is: hoe kijkt de praktijk naar de huidige stand van de kennis zoals die binnen Slim Landgebruik is ontwikkeld? En wat betekent dat voor de mogelijkheden voor brede toepassing van de maatregelen in de sector?

De sleutel tot succes: intrinsiek motiveren

"We geloven zeker dat de landbouw CO₂ gaat binden. Daar zetten we zelf ook op in. Tegelijkertijd is het ook niet de heilige graal die de oplossing gaat bieden voor de hele opwarming van de aarde. Maar de sector kan wel een goede bijdrage leveren." De centrale vraag in relatie tot maatregelen die daarvoor genomen kunnen worden is volgens Hoeksema *"hoe breng je het naar het erf?"*

De uitdaging voor de overheid is daarbij om niet te snel naar wet- en regelgeving te kijken. De sleutel ligt vooral in het intrinsiek motiveren en enthousiasmeren van agrarische ondernemers.



Hendrik Hoeksema, ZLTO-bestuurder

Boeren intrinsiek motiveren via vakmanschap

"Bodem en biodiversiteit staat bij ze in de belangstelling. Hoe werkt mijn bodem en hoe kan ik die verbeteren? Agrarisch ondernemers zijn van de techniek en het willen weten." Ze verdiepen zich daarbij graag in kengetallen over de bedrijfsvoering, zowel op technisch als bedrijfseconomisch vlak. Denk hierbij bijvoorbeeld aan gewasopbrengst per hectare, organisch stofgehalte in de bodem, eiwitgehalte van de melk en saldo van een gewas. Wat de vertaalslag naar de praktijk kan belemmeren is dat met de toenemende kennis over dit onderwerp de kengetallen ook van jaar tot jaar kunnen veranderen. Dat kan tot verwarring leiden. De uitdaging is daarom hier heel goed met de praktijk over te communiceren. Want hier ligt juist ook een kans: *"Kengetallen kunnen ook een stimulans zijn voor een boer om zijn of haar bedrijfsvoering te verbeteren."*

Wanneer alle betrokken partijen het op een positieve, stimulerende manier aanvliegen door boeren te enthousiasmeren via hun vakmanschap, dan is er zeker goed perspectief voor de brede toepassing van CO₂-vastleggende maatregelen in de Nederlandse landbouw.

Bodemcursussen voor erfbetreders

Vanaf december 2019 biedt het project Boer bij Kennis diverse bodemcursussen aan in het kader van het klimaatbeleid en als onderdeel van de bodemstrategie van de minister van LNV. De cursussen zijn samengesteld door Aequator, WEnR en Aeres. Ze zijn gericht op erfbetreders, zoals loonwerkers en adviseurs.

Praktijkgerichte bodemcursussen

Sinds september 2020 zijn deze cursussen online, door middel van webinars over organische stof en koolstofvastlegging, te natte en te droge bodems, bodemleven en bodemverdichting. Het doel is om kennis over duurzaam bodembeheer te verspreiden onder erfbetreders, zodat deze erfbetreders de kennis uiteindelijk kunnen overbrengen naar boeren en andere grondgebruikers. In de cursussen staat de toepassing van theorie in de praktijk centraal.

De bodem 'leeft' onder agrarisch ondernemers

Matheij Pleijter van Aequator heeft o.a. de webinar over bodemleven verzorgd. *"Het geven van webinars, vanwege corona, was in het begin een nieuwe ervaring. Deze praktijkgerichte cursus komt natuurlijk het beste tot z'n recht in het veld. Gelukkig was er genoeg ruimte voor discussie om vragen en problemen uit de praktijk te behandelen. Je merkt dat de bodem 'leeft' onder deelnemers."*



Matheij Pleijter (Aequator) in kruidenrijk grasland

Ook cursist Sam Janse, werkzaam bij Stichting Landschapsbeheer Zeeland, merkt dat. Sam is geen traditionele erfbetreder, maar geeft advies aan andere boeren en particuliere erfeigenaren. *"We krijgen voor advisering en uitvoering van maatregelen rondom biodiversiteitsherstel en natuurbeheer steeds specifiekere vragen over de rol van de bodem en het bodemleven. Als organisatie willen wij actief onze kennis hiervan vergroten."*

Grote vraag naar praktische kennis

Duurzaam bodembeheer speelt een steeds grotere rol in de bedrijfsvoering. Matheij: *"Dat komt door de aandacht rondom organische stof, bodemleven en biodiversiteit, maar ook door de droge zomers van de afgelopen jaren."* Er is veel behoefte naar praktische kennis: *"Wat kan ik doen voor mijn bodem?"*

Deelnemers komen ook vaak met vragen over één bepaalde maatregel, waarvan gezegd wordt dat het een positief effect heeft op de bodem. In de cursussen van Boer bij Kennis krijgen deelnemers daar meer zicht op. Matheij: *"Zo bespreken we o.a. de effecten van diverse maatregelen, zoals organisch stofbeheer, op de bodem en dat per bodemtype de effectiviteit van een maatregel kan verschillen."*

Ook van de winter staat het programma niet stil. Er zijn diverse cursussen gerelateerd aan o.a. klimaatverandering en koolstofvastlegging. Een overzicht van de webinars en cursussen van Boer bij Kennis zijn te vinden op de [website](#). Hier vind je meer informatie en kan je je aanmelden.

Praktijktool wordt positief ontvangen

Vanuit Slim Landgebruik is er een Praktijktool ontwikkeld waarmee kan worden berekend hoeveel koolstof er in de bodem wordt vastgelegd bij de toepassing van diverse teeltmaatregelen. De Praktijktool is een belangrijk middel om de vertaalslag te maken van kennis naar toepassing van kennis en maatregelen in de praktijk. De tool wordt momenteel getest door toekomstige gebruikers. De eerste reacties zijn positief en helpen de ontwikkelaars om de tool te verbeteren naar de wensen vanuit de praktijk.

Gerrit van de Westeringh, gangbaar akkerbouwer uit Zennewijnen (Rivierengebied), ontvangt ons aan de keukentafel. Gerrit teelt consumptieaardappelen, wintertarwe, suikerbieten en zaauijen op 130 ha rivierklei. Sinds zijn deelname aan Stichting Veldleeuwerik is hij steeds meer bezig met zijn bodem. Goed beheer van organische stof is daar een belangrijk

onderdeel van.

Doel en werking van de Praktijktool

Chantal Hendriks, die vanuit WUR het ontwikkelteam van de tool leidt, licht het doel en de belangrijkste eigenschappen van de praktijktool toe. "We willen met z'n allen bijdragen aan het doel om 0,5 Mton CO₂ per jaar additioneel vast te leggen in de Nederlandse minerale landbouwbodems. Ik ben er stellig van overtuigd dat agrarisch ondernemers geen maatregelen daarvoor zullen toepassen als ze niet weten wat het ze oplevert in termen van CO₂-vastlegging." Met de Praktijktool kunnen boeren eenvoudig en zelfstandig het effect van een maatregel doorrekenen, zowel voor het huidige jaar als op de lange termijn.

Eerste indruk van een toekomstig gebruiker

Gerrit is enthousiast nadat hij de Praktijktool heeft uitgeprobeerd. Hij maakte tot nu toe organische stof berekeningen in zijn eigen spreadsheet op basis van een eerdere tool van CLM. "Het voordeel van de Praktijktool is dat de berekeningen nauwkeuriger zijn en dat je een kleine wijziging in je management makkelijk en snel kunt doorrekenen. Je kunt je beheer dan veel meer op maat doen en per perceel kijken wat de beste aanpak is. Mede met het oog op de fosfaat- en stikstofnormen."



Akkerbouwer Gerrit test de praktijktool

Koppeling met managementprogramma's

Gerrit heeft een paar kleine verbeterpunten gesuggereerd voor de weergave van de resultaten in de tool. Daarnaast is het zijn grote wens dat er een koppeling komt met een management-programma zoals CropVision. Chantal is blij met de feedback. "Het is echt mijn doel om de tool samen met de praktijk te ontwikkelen. Dus ook na lancering kunnen ze nog met vragen en tips komen." De gegevens van CropVision worden nu automatisch ingeladen op FarmMaps (voorheen Akkerweb). Het streven is om de Praktijktool eind dit jaar op FarmMaps te lanceren. De tool is gratis te gebruiken. Om de gebruiksvriendelijkheid van de tool te vergroten wordt er ook gekeken naar het integreren van de tool in bijvoorbeeld de Kringloopwijzer of de CoolFarmTool.

Een aanrader voor collega-boeren

Afsluitend geeft Gerrit aan dat hij de Praktijktool zeker aan collega-boeren zou aanbevelen. "Investeren in bodembeheer zijn echter lange termijn investeringen. Die dus ook pas in de loop der jaren rendement opleveren. Bovendien is niet elke boer even vaardig in automatisering. Mijn advies is daarom: hou de tool zo simpel mogelijk, maak de bedrijfseconomische effecten op de lange termijn inzichtelijk en werk samen met bedrijfsadviseurs."

Communicatie

Op de website van Slim Landgebruik kan een kijkje worden genomen voor meer informatie over de verschillende thema's, maatregelen en projecten. Via Twitter wordt u op de hoogte gehouden van actuele en informatieve updates. Kijk hiervoor op: @SlimLandgebruik

Heeft u vragen of bent u geïnteresseerd in een specifiek onderwerp? Laat ons weten over welke projecten of onderwerpen u graag meer zou willen lezen in de volgende nieuwsbrief. U kunt hiervoor mailen naar: slimlandgebruik@wur.nl

Agenda

- 10 nov. Stakeholder bijeenkomst (Slim landgebruik)
- 1 dec. Bodemtop (ministerie van LNV)

De 'save the date' voor de Stakeholder meeting is inmiddels verzonden. Niet ontvangen? Meld je aan via slimlandgebruik@wur.nl.



